

Varga Sinka József: Apátfalva község rövid története

1. oldal

A község keletkezése, neve és múltja. Apátfalva község Borovszky Samu Csanád megye története című munkájának megállapítása szerint a Maros mellett, Csanád városával szemben települt. Az első települést (a mai Magyarcsanád helyén) a Maros folyó elsodrással fenyegette. A második település a mai Magyarcsanád helyén volt, szintén szemben Csanád városával úgy, hogy közöttük rév közlekedett. A mai helyen lévő település sorrendben a harmadik.

A község nevét valószínűleg onnan kapta, hogy mint egyházi birtok az oroszlánosi monostori apátsághoz tartozott. Már 1334-ben Pátfalva néven tűnik fel, ahogy ezt a mai nyelvszokás is nevezi.

1334 után sokáig nem tudunk róla semmit, sem birtokosáról, sem lakóiról. Ennek oka az lehet, hogy a csanádi vár körül lezajló háborúskodások alkalmával a község maga is elpusztult, az apátság iratai pedig elvesztek.

Az 1493-ban feloszlott monostor javait a pápa a csanádi püspöknek adta. Az adományozás alkalmával újra feltűnik a község neve, már mint Apátfalva.

Az 1514-i parasztlázadás alkalmával Dózsa György egy csapata „az Maros melli Apátfalvára Csanád ellenibe szálla”. Ezt a csapatot a község plébániáján lévő História Domus feljegyzése szerint Báthori István temesi főispán és Csáki Miklós püspök az apátfalvi síkon, (a mai Bökényi nagy halom melletti síkon) szétverték.

1552-ben Ahmet bég Temesvár bevétele után teljesen elpusztította Apátfalvát. Ettől kezdve száz évig pusztán állott Apátfalva. Még 1647-ben is, mikor a csanádi püspöki javakat összeírják, mint pusztát említik. 1686-ban Apátfalvát, melyet akkor 8-10 család lakott, újra elsöpörte az a vihar, mely Makó népét is földönfutóvá tette; elpusztították a tatárok.

Dolny István püspök 1702-ben, mint püspöki birtokot igényli, de nem kapja meg a községet. A község akkor már újra kezdett népesedni. Kollonics bíbornok ebben az időben a községről mondja azt, hogy népes. Hogy a püspök a községet nem kapta meg, annak valószínű oka az, hogy a község akkor a marosi szerb határőrvidékhez tartozott, és nem vált még külön az akkoriban keletkezett Új-Csanádtól a mai Magyar-Csanádtól.

Az 1700-as években keletkezett szerb lakosságú Új-Csanád csaknem teljesen elnyelte Apátfalvát, szinte egy falut képezett vele. Ez az oka, hogy még 1757-ben is „Uj Csanad alias Apathfalva” néven fordul elő. 1751-ig tartozott a szerb határőrvidékhez Apátfalva. Ekkor visszakapcsolatván, királyi rendelettel kamarai igazgatás alá jutott s a marosi vagy aradi uradalomba osztatott be.

Az uradalom nagy igyekezettel látott hozzá hogy a községet benépesítse, mely község nagy határral rendelkezett. Borovszky szerint 1752-től 1756-ig a környező magyar helységekből nagyobb számú magyarság telepedett ide. A község plébániáján levő feljegyzés szerint a kamara 1753-ban Jákóhalma és környékéről 500 lelket telepített Apátfalvára. Ezek a telepések adták meg azt az egységes jelleget Apátfalva népének, ami a környékbeli lakosokon nem található meg, kivéve Bökény pusztá és Királyhegyes lakóit, de ezek részben Apátfalváról települtek ki.

1762-ben véglegesen elvált Apátfalva a vele szomszédos kamarai községtől, Csanádtól. Hozzá tartozott akkor Tárnok pusztá egészen, Szecső pusztá fele, Belez pusztá fele, az apátfalvi tárnoki és szecsői szigetek.

Határrészei 1864-ben: Nagyút, Belez, Kardos, Tóth-Laczi dűlők, Gyepugar, Dáli ugar, Csörvölgy szőlőskert (Cservölgy?) Sziget szilvaskert, Szecső erdő, Tárnok legelő, Nagy- és Kis-Kurucz, Kaslik, Tárnok sziget és Peres kincstári uradalmi erdők.

A lakosság száma: 1767-ben 128 tiszta magyar telkes gazda és 47 magyar zsellér lakja. Számuk 964 lélek. Ekkor már a községnek külön pecsétje volt, címer gyanánt egy pajzs látható, középen egy élénken figyelő vízimadár, lába alatt kék hullámok, ami bizonyosan a Maros folyót jelképezi, 1764-es évszám szerepel rajta, Apátfalva felirattal.

Az 1774 évi úrbéri összeírás szerint a községet már 146 telkes gazda és 60 zsellér lakta.

A falu lakossága ezután folyton szaporodott. 1820-ban tíz láb magas töltést emeltek a község védelmére, mert az akkori árvíz 8 ház kivételével egy egész utcasort elsöpört.

2. oldal

Az 1831. évi kolerában 137 ember halt meg. Az 1848-49-iki szabadságharcban Apátfalva népe szívesen nyújtott hajlékot a Bánságból menekült magyarságnak. A község és még tanyák is tele voltak menekülőkkel. 1849 telén híre futott, hogy Apátfalvára rácok akarnak betörni. A makói nemzetőrökkel február 4-én elriasztották őket.

A község lakói közül is sokan vettek részt a szabadságharcban, de a feljegyzés hiánya és a múlt meg nem becsülése miatt a legszorgosabb kutatás ellenére sem tudunk számszerűséget, vagy, hogy név szerint kik vettek részt a szabadságharcban megállapítani.

1852-ben új töltés készül a Maros ellen.

1855-ben újra kolera pusztít a községben, 36 haltak meg.

1866-ban az áldozatok 100 volt.

A község lakossága 1890-ben 5158 lélek volt, akik 1017 házban laktak. A tanyák még akkor nem voltak számozva, de hozzávetőlegesen 100-110 tanya volt a határban.

Ma, a második világháború után a község lakosainak száma 6000 fő.

1753-ban idetelepült lakosok családnevei közül ma is előforduló nevek: Antal, Ács, Apró vagy Simon, Balog, Bakai, Beke, Baka, Bakai, Bucsányi, Borbély, Borsos, Barát, Csapó, Csikota, Csányi, Dori, Dancsi, Deszpot, Dinnyés, Fejes, Farkas, Fazekas, Flórián, Gilinger, Gyenge, Gémes, Garajkó vagy Sóki, Gyürki, Halász, Horváth, Herczeg, Imre, Juhász, Juracsek, Józsa, Kerekes, Kovács, Kiss, Köröszvári, Korom, Kolompár (cigány), Kardos, Kókai, Kanász, Ludányi, Lengyel, Langó, Lúczó, Leskovics, Lukács, Marczika, Mészáros, Mátó, Mátó P vagy Péro, vagy Pájó, Magyar, Nagy, Nádudvari, Novák, Nyíri vagy Szabó, Oláh, Ördög, Ördög, Pintér, Pernecki, Restás, Rözge vagy Szilvási, Reku, vagy Varga, Varga S Varga Sinka, Szilágyi, Székesi, Széll, Toth, Takács vagy Matyó, Tamási, Todor, Újvári, Varga, Veréb, Víg, Zöllei, Hangai, Szigethy, Sohojda családnevek.

Apátfalva szellemi életének fejlődése nagyon régi időkre nyúlik vissza. Minthogy ezen hosszú idő alatt egyházi birtok volt, szellemi fejlődésére is az egyház nyomta rá a bélyegét, ami még ma is érezteti hatását.

Apátfalva egyházi élete Már 1334-ben önálló plébánia volt a maroselvi főesperességben s papja 5 garas pápai tizedet fizetett. Innen származtak minden bizonnyal Apátfalvi, vagy Pátfalvi István, aki 1445-47-ben a bécsi egyetemen tanult. Apátfalvi György, aki 1458-ban és Apátfalvi Gergely, aki 1469-81 között volt aradi kanonok. A csanádi káptalanban 1408-ban Apátfalvi Miklós kanonok és püspöki helytartó vívott ki magának jelentékenyebb helyet.

Oktatásügy: A két falu szétválásával, már 1754-ben saját papja volt. A templomot a kincstár építtette 1762-ben. Ugyanakkor épült a plébánia is.

A templom építését megelőző időben már iskolája volt Apátfalvának.

Az épület még ma is megvan. A népiskola szintén szilárd anyagból épült, és náddal volt fedve. Ez az épület az egyes számú iskola, amit bizonyít az épület 2. számú tantermében a lakás felőli falon talált oltár háttér festménye, amit akkor festettek oda, amikor a templom építése idején a termet kápolnának használták. Az első iskolát az egyház építette. Az iskola megépítése után a káplán tanított, majd rendes rektort szerzödtettek, és mindjárt két tanerőssé fejlesztették az iskolát.

A legrégebb tanító, akire még emlékeznek az öregek, és akire az irattárban írásbeli adatokra találunk Bálint, valószínűleg István, akit az idős emberek nagy szeretettel emlegetnek.

A község fejlődésével kapcsolatosan fejlődött az iskola is. A község maga is nagy gondot fordított az iskolák fejlesztésére. Érdekes módon jutott az épületekhez. A községben érthetetlen módon egymás után mentek tönkre a nyolcszázas évek végén és a kilencszázas évek elején a kereskedők és korcsmárosok, akik a tönkremenés után a hitelezők és adó hátralék elől egyszerűen megszöktek. A község pedig adóhátralék fejében előrkölte házukat és átalakította iskolának. Ez az oka, hogy az iskola épületei olyan távol vannak egymástól.

3. oldal

A tanyai nép oktatására két tanyai iskolát építtetett a község. Ezek a Külső és a Belső tanyai iskolák.

A felszabadulásig hat épületben, tizenegy tanteremben a tanyán két épületben és két tanteremben folyt a tanítás. Volt még két óvodaépület négy teremmel.

Érdekes volt a község lakóházainak elhelyezkedése.

Az első házak, melyek a község mai helyén épültek, két bokorszerűen kialakított úgynevezett zugutcák körül épültek. Még ma is megtalálható a Felszabadulás útra nyíló két zug. Az utca csak egyik végén nyitott, a másik végén beépített vagy sövénykerítéssel zárt. Erre az építkezési módra bizonyosan azért volt szükség, mert a csanádi vár környékén igen mozgalmas hadiélet volt. A kóbor harcosok, vagy az Újcsanádra betelepült román és szerb pásztorokkal sok esetben halálos kimenetelű nézeteltérés kényszerítette a lakosokat erre az építkezési módra. A Maros felőli zugutca neve Halász utca volt, mert itt a Maroson halászzal foglalkozó lakosok települtek meg.

A belső zug neve Juhász utca. Mint a neve is mutatja, juhászok laktak itt, akik szükség esetén az eltorlaszolt utcába hajtották állataikat. A harmadik települési csoport a mai Kossuth utcába nyíló zug, neve Csikós utca, ami a csikósok települési helyére utal. Ez a zugban levő ház lebontásával eltűnt.

A viharosabb idők letűntével a lakóházak a Maros folyó folyásának irányát követve, nyugat felé terjedtek, a Maros kanyargásának megfelelő görbület, a kígyóvonalat jól mutatja még a Maros és Templom utca. A Kossuth és a többi utca már a temesvári katonai körzet hadmérnökének tervei szerint épültek, de követték a majdnem kilométer hosszú Maros utcát kiterjedésükben, de minden elhajlás nélkül.

A lakások építési módja a legrégebbi időkben alig különbözött az ország más részében szokásos szoba, konyha, kamra, istálló egy tető alatt. Az épület fala, ún. vert fal, nád mennyezet mestergerendával. Az ablak rendszerint kisméretű, az utcára és az udvarra egy-egy ablakkal. A tetőzet zsopp vagy nád. Nádat, az építkezéshez való fűzfát a Maros melletti kiöntéses területen, a laposokon megfelelő mennyiségben találtak. Az építkezést, mint afféle ezermester a család maga, rokonok, ismerősök segítségével végezte. A tetőveréshez (nádtető) szükséges gerendákat, a téli időben kézzel húzott fűrészekkel maguk vágta ki.

Az építkezés módján sokat javított az Ócsanádra betelepült németajkú lakosok építkezési módja. Ezek mintájára kezdték építeni az ereszes, nagyobb ablakú házakat, de nem másolták

szolgásterően a stílust, csak a maguk igényének megfelelően, ízlésük szerint javították lakásuk építési módját. A községben mindössze három ház épült teljesen őcsanádi mintára.

Az 1753 körül betelepült lakosság leghosszabb időn keresztül a ruházódást őrizte meg.

A ruházat úgy színben, mint kivitelében eltért a környéken viselt ruházatoktól.

A nők ruhája bő, úgynevezett hatszeles szoknya, mely viselőjének térden alul ért. A szoknya derékban ráncolt, vagy, ahogy mondták, korbca volt szedve. A szoknyákból még köznapokon is a nyári legmelegebb munkanapokon is több darabot vettek magukra.

Vasár- és ünnepnapokon az ünnepi ruha ugyancsak az ezerráncos, élénk, de nem virító színű szoknya, erősen keményítve.

Kedvelt szín a fehér, égszínkék, rózsaszínű és vadgalambszín. A felsőruha erősen testhezálló, galléron és kézelőn is erősen díszített testhenálló, aminek a színe rendszerint megegyezett a szoknya színével. A téli időkben, de tavaszon és őszön 180x180-as méretű rojtos selyem nyakravaló kendő egészítette ki a ruhát. Az asszonyok fején, rendszerint a nyakbavaló selyemkendő színével harmonizáló fejkendő volt. A lányok ruházata ugyanilyen, csak a színek világosak, és templomban, multságokon nem hordtak fejkendőt.

A nők, különösen a lányok selyem pántlikára fűzött gyöngysort, ezüstpénzt, ún. nagypénzt hordtak díszül a nyakukban. Egy-egy nő ünnepi ruhatára valóságos vagyont képezett. Vigyáztak is rá, de a ruhák tartóssága miatt sokszor örökölték is a ruhákat.

A férfiak köznapi ruhája a nyolcszázas évek közepétől kezdődően a vásári iparosok előretörése következtében kezd a környék lakóinak ruházatához hasonlítani. Az ünnepi ruha azonban úgy a férfiaknál, mint a nőknél az első világháború végéig nem változott.

4. oldal

A gyári áru térhódítása, a háború alatt sokat utazott fiatalabb férfiak és nők kezdték elhagyni, átalakítani a sokat megbámult népi hagyományos ruhájuk formáját. Sajnos, az elmúlt utolsó 30 esztendő teljesen eltemette a matyó viseletnél is szebb apátfalvi viseletet.

A férfiak ünnepi ruhája szintén erősen testhezálló, fekete, sodrott szövésű anyagból készült zsinóros magyar ruha. A kabát és a nadrág is bélelt, ellenzős nadrág, vitézkötéses, kötött gombos kabát.

Kiegészítője a magas tetejű, de nem matyós fekete kalap. A csizma szűk szárú, magas sarkú, mely a bicska tárolására is igen alkalmas.

A régi emberek víg kedélyű, tréfás, nyugodt, de szilárd erkölcsi magatartásúak voltak. A szülők elhalálózása előtt ritkán vált szét a család. A régi családok népesek. A családot az apa, vagy a legidősebb testvér kormányozta. (A Varga-Marci család 27 tagot számlált.)

Étkezésük nem volt változatos. A mindennapi kenyér mellé rengeteg szalonnát, a főzéshez sok zsírt, böjtös időkben (advent, nagyböjt) maguk készítette repce és tökmagolajat használtak. Az asszonyok nagy mesterek a kenyérsütésben. Túrós lepényt, ducos kalácsot, gyúrott bélest sehol úgy nem tudnak sütni, mint Apátfalván.

A nép vendégszerető. Idegennel szemben nehezen barátkozó, de ha valakit megismer, megszereti, testvérként becsüli.

Az első világháború előtt nehezen mozdult ki falujából. Aki Makót és Radnát megjárta, az világlátott ember volt. Más esetben csak addig ment, amíg a tornyot látta. Tehát szülőfalujához nagyon ragaszkodott. Emiatt gazdasági élete is alig mozdult.

Lakóhelyünk felszíne. Apátfalva község határa sík. Kiemelkedések és mélyedések nincsenek rajta. Legmélyebben fekvő része a Maros folyó melléke, ahol a község épült. A Maros folyó kártevése ellen erős gát védi, amit maga a község emelt.

A Maroson keresztül erős vashíd kötötte össze a Maroson túli területtel. Ez az összeköttetés 1939-ben megszűnt. A hidat 1957-58-ban lebontották. A községtől északkelet felé haladva a határ enyhén emelkedik.

A községtől alig pár száz méterre találjuk a legmagasabb részt, a nagypartot, a Kajzer halommal. Ebben a kelet-nyugati irányban húzódó emelkedésben több történelmi értékű lelőhelyet találtak.

A határ nyugati irányban a Fehérház nevű gátórházig nyúlik. Innen a határvonal erős kanyarral újra visszatér a község nyugati szélé irányába, majd északkelet irányban tíz kilométer hosszú, majdnem szabályos téglalap alakban terjed ki. Keleten Magyarcsanád, északon Királyhegyes, nyugaton Makó határa, délen a Maros folyó határolja. A község határa minden részében alkalmas művelésre. Műveletlen terület nincs.

A határrészek elnevezése rendszerint történelmi emléket őriznek. Ilyen Kis-kuruc, Nagy-kuruc, Dáli ugar.

Apátfalva község időjárása nagyon szélsőséges, mint amilyen általában a Tisza-Maros szögének időjárása. A hosszan tartó száraz időjárást majdnem szabályos időközökben visszatérő hosszú esőzések követik. Igen jól megfigyelhető, hogy legtöbb eső esik a tavaszi és őszi hónapokban, de beszélhetünk esős és száraz nyarokról, ugyanígy csapadékos és száraz téli időről. És milyen periódikusan váltogatják egymást a száraz és csapadékos esztendők.

A község lakói az időjárás jeleiből majdnem biztosan tudnak következtetni a várható időjárásra és ennek megfelelően igyekeznek munkájukat beosztani.

Apátfalva község határát a Maros folyó szabályozása előtt a Maros kiöntéseinek lefolyó útjai szeltek át meg át. A még most is felismerhető ilyen lefolyó árok a Cservölgy és a fehérházi árok vagy Nagy-kuruc. Ezek a területeken a folyók szabályozása előtt, a kiöntésekből visszamaradt víz ősz felé már kiszáradó, sekélyvizű mocsarakat idézett elő. Ezekről a területekről aratták a tél beállta után a gyékényt, nádat, vagy teleltették rajta a szilaj állatokat. A folyók szabályozása után ezek a területek is művelés alá kerültek. A termelést csak a nagyon esős időben felfakadó vadvíz akadályozza.

5. oldal

Azt mondhatjuk, hogy községünk határa vízben szegény, mert csak a déli határán húzódó Marost nevezhetjük számottevő víznek. A község északi felében egy mocsaras hajlatot találunk, ami nyáron át is ritkán szárad ki. Ez a Bence ere (Királyhegyes alatt). Gazdasági jelentősége nincs.

Apátfalva község területének növényzete a letelepedés idején, tehát már hosszú századokkal ezelőtt is olyan dús volt, hogy a letelepedő embereknek és az emberek által ide telepített állatok fenntartását is biztosította. A Maros mentén elhúzódó erdők, a kiöntésekben termő nád és gyékény a lakóházak építéséhez nyújtottak anyagot.

A Maros jó ivóvizet biztosított.

Az állatok részére a község nagy kiterjedésű határa adott dús legelőt. A kiemelkedő részek gabonatermelésre voltak alkalmasak. A határ vadon termő növényei, a folyó folyását követő fűz és nyárfa, a sokféle fű. Nádas már csak az esős esztendőkben felfakadó vadvizek nyomán tűnik fel rövid időre.

Vadvirágai a vadrepce, esti mécsvirág, pásztortáska, ökörfarkkóró, katángkóró, útifű, keserűlapu, pitypang. A sziget hátsó részében még találunk négy bokor kökényt. Ez a növény valamikor kerítés, borona készítéséhez adott anyagot. Ma már nincs rá szükség, elpusztul.

A Maros parton, a kanális beömlésénél van egy galagonyabokor, de az állandó taposás és nyesés következtében ez a véletlenül a Maros Erdeiből itt maradt növény is egy két év múlva elpusztul.

Gazdasági növényei közül a legrégebb a köles. A letelepedés idején még termelték a hajdinát is. A köles után az árpa, majd a búza termelésével kezdtek foglalkozni. A mák, amit mint a sütemények töltéséhez használt anyagot talán még őseink hozták magukkal Ázsiából. Kukorica termelésével már a török megszállás alatt foglalkoztak, de csak emberi tápláléknak használták. A napraforgó, a tök a legrégebb idők zsírt adó terménye, szintén a település idejétől kezdve él itt.

A burgonya az 1700-as évek elejétől kezdve terem olyan mértékben, hogy az emberi tápláléknak használható. A délvidékre betelepülő németajkú lakosság ismertette meg a környék lakóival.

A vörös és fokhagyma termelésével már kb. 100 év óta foglalkozik Apátfalva község lakossága. De olyan mértékben, ahogy az ma történik, az első világháborút megelőző időkben kezdték termelni. Ugyanezt mondhatjuk a fokhagymáról is.

Kendertermeléssel az első világháborút megelőző időkhöz foglalkoztak, amit házilag dolgoztak fel. A finomabb gyári áru kiszorította a házi szötteket, a kendertermelés megszűnt. Cukorrépat a felszabadulás előtt nem termeltek itt. A felszabadulás után a nép megkezdte a jól jövedelmező cukorrépa termelését és most már szívesen termeli.

A gyapot is eljutott hozzánk, de úgy látszik, a korai őszi fagyokat nem szereti. Így termelése abbamaradt.

A szőlő-és gyümölcsstermelés szintén ősi foglalkozásnak számít Apátfalva községben.

A Maros mentén elhúzódozó gyümölcsösben már a legrégebb időkben nagy mennyiségű gyümölcsöt, különösen szilvát, almát és körtét termeltek. A szilvát nagy részben lekvárnak kifőzve, aszalva tartósították. Más részéből pálinkát főztek. Az őszi hónapokban heteken keresztül hangos volt a Maros-part a lekvárfőző asszonyok énekétől.

Az első világháború után a szőlő-és gyümölcsstermelés újra fellendült. A szőlőtermelést úgy javították fel, hogy a régi, elöregedett szőlőket kivágták, helyére új, nemesebb fajtájú szőlőket telepítettek. A régi Szent Mihályra kiforrt borok helyett, melyek bicskanyitogató tulajdonságukról voltak híresek, ma már sok gazdának fajtajelleggel bíró, igen jó bora van. Ehhez hozzájárult az is, hogy ismeretterjesztő előadásokon, bemutató előadásokon megtanulták a hordó kezelését.

A gyümölcsösökben is kivágták az elöregedett, sok esetben vadon tenyésző fákat. A község faiskolájából a tavaszi és őszi hónapokban tízezer számra ültették a nemesített gyümölcsfákat. A második világháborút megelőző időben már piacra kezdték termelni. Szívesen jártak a téli esti tanfolyamokra a termelők. Az itt szerzett ismereteket a gyakorlatban alkalmazták.

A faliskola a felszabadulás után az iskola tulajdonába jutott. Zányi Andor igazgató a faiskolát megszüntette. Ezzel a soha jóvá nem tehető cselekedetével a község szőlő és gyümölcskultúrájának fejlődését hosszú időre megállította.

6. oldal

Apátfalva község állatvilága már a letelepedés idejében nagyon gazdag volt. Az első időkben különösen juhot tenyésztettek. A juhok után következett a lótenyésztés, amit bizonyít a Csikós utca elnevezés is. A juhtenyésztés a legelők feltörésével megszűnt. A lótenyésztés azonban minden időben szép jövedelmet biztosított a lakosoknak. A lovat azért is kedvelték, mert a messze kinyúló határrészekre gyorsabban el tudtak jutni, mint az ökrös fogattal.

A lótenyésztés fejlettségét bizonyítja az, hogy évenként 35 tenyészlovat is adtak el az itteni gazdák. Sok esetben külföldi kereskedők vásárolták fel az állatokat.

A szarvasmarha tenyésztése is szépen virágzott. Azt azonban csak a tanyarendszer fejlődése tette lehetővé. Nagy segítség volt még a szarvasmarha tenyésztésben, hogy az újra be nem települő Szecső, Tárnok, Dál, Törviskes vagy Tüskös (Tövises Tüskös) községek határait a község lakói legelőnek használták. (Borovszky Samunál Tövis és Tüzköz nevű pusztákat találunk 1697.) A szegedi és aradi vásáron igen sok állatot adtak el a pátfalviak.

A sertésenyésztés is régi foglalkozás Apátfalván. Régebben csak a család részére történt a hizlalás. Az értékesítési lehetőség, a vasút megépítése lehetővé tette a sertésenyésztés fejlesztését, ma már igen fejlett a sertésenyésztés.

A baromfi tenyésztése különösen a tanyai lakosságnak biztosít szép jövedelmet, azon kívül, hogy a ház népét friss hússal látja el. Különösen sok tyúkot nevelnek. A kacsa, liba, pulyka tenyésztése nem kedvelt.

Apátfalva község ipara, mivel az ipar fejlődéséhez lehetőség nincs, csak legrégebbi időkben, mint háziipar fejlődött, majd később a megrendelésre dolgozó kisiparosok tevékenységében merült ki. Nagyobb vállalkozás csak a gabona feldolgozására épült malom, és téglagyár volt. Ez is csak a helyi szükséglet kielégítésére volt méretezve. A kisiparosok tevékenysége a felszabadulás után a KTSZ-ben folyik. Tevékenységük ma is leginkább a helyi szükséglet kielégítésére szorítkozik.

A község mezőgazdasága a felszabadulás után szépen fejlődik, és halad a mezőgazdaság szocialista átszervezése terén. A két termelőszövetkezeti csoport jó munkája, és a két szakcsoport azt bizonyítja, hogy a község népe mindinkább megérti a nagyüzemi gazdálkodás fölényét az egyéni termelés felett.

Az iparosok szövetkezeti munkája is a község lakóinak az új, fejlettebb élet iránti igényét mutatja.

Lakóhelyünk közlekedését a községen keresztül vezető műutak és a vasút segítik elő.

A közlekedés Makó felé irányul. A másik szomszédos községek irányában kicsi a forgalom. Inkább csak rokonlátogatás céljából látogatják Királyhegyest és Bökény pusztát. Magyarcsanád Apátfalvánál kisebb. Nincs vonzóereje, hogy a közlekedést maga felé irányítsa.

Községünk fiatalsága a felszabadulás után a hatosztályú népiskolából nyolcosztályú általános iskolává fejlesztett iskolában tanul. A tovább tanulni szándékozó fiatalság a makói gimnáziumban tanul.

A szórakozásról a KISZ szervezet, a sportkör, és a népi együttes gondoskodik.

A felszabadulás előtt csak a kocsa volt az egyetlen szórakozóhely. Most a mozi, a kultúrterem, és a közeljövőben felépülő kultúrház gondoskodik a szórakozásról.

Igen szép látogatottságnak örvend a községi népkönyvtár. Igen érdekes, hogy a könyvtár olvasói között cigányokat is lehet találni.

A felszabadulás után a község **új létesítményekkel** gazdagodott. Új sportpályát kapott az ifjúság. Új a mozi, a cukrászda.

A gazdaság és kereskedelem fejlesztésén a földműves szövetkezet munkálkodik. Kisáruházában és boltjaiban minden szükséges árut megtalálunk, amiért azelőtt a városok üzleteit kellett felkeresni. Községünk élete szépen fejlődik.

Ezt az Apátfalva község életét érintő összefoglalást azért készítettem egy tanmenet kereténél bővebb mértékben, hogy a lakóhelyismeretet tanító nevelők a tantervben megjelölt tételeknél

többet találva jobban megismerjék lakóhelyük életét. Nagyobb tájékozottsággal biztosabban kezelhetik ezt az igazán szép és kedves tantárgyat.

Források, falutörténet:

Dr. Borovszky Samu: Csanád vármegye története 1715-ig második kötet Budapest, 1897. 15-19. oldal

Oktatás:

Dr. Szentkláray Jenő: A Csanád-egyházmegyei plebániák története első kötet Temesvár 1898. 223-240. oldal

Családnevek:

Takáts Lajos: Az apátfalvai nyelvjárás Csanád vármegyei könyvtár 7. Makó 1926.